

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ САМОКОНТРОЛЮ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Розв'язок готових, однотипних прикладів і задач однаковими прийомами протягом довгого часу виробляють в учнів звичку механічно виконувати заучені математичні перетворення в прямому порядку. Гонитва тільки за кількістю розв'язаних задач і прикладів приводить до недооцінки теоретичного обґрунтування вироблюваних дій. Тому особливе місце в структурі учбової діяльності займають дії самоконтролю [1, с. 4].

Останніми роками проблема самоконтролю все більше стає предметом психологічних і педагогічних досліджень. Це обумовлено тим, що самоконтроль – один з найважливіших чинників, що забезпечують самостійну діяльність учнів.

Самоконтроль – це вміння учня оцінювати свою роботу з двох точок зору: чи правильно я відповів? Чи все я відповів?

Д. Б. Ельконін так формулює поняття самоконтролю: «Дія контролю полягає в зіставленні виконаної дитиною дії та її результату із зразком через попередній образ».

Самоконтроль – явище складне і багатогранне. Якщо зіставити всі визначення самоконтролю, то можна помітити, що, не дивлячись на деякі відмінності у формулюваннях даного поняття, всі автори однаково виражають його психологічну суть. Полягає вона в «зіставленні», «співвідношенні» виконуваних дій із «зразком». Тобто можна сказати, що дія контролю полягає в зіставленні відтвореної дитиною дії і її результату із зразком через попередній образ [1, с. 6].

Велике значення має самоконтроль при виконанні самостійної роботи на уроці, оскільки етапи її проведення можуть контролюватися тільки самим виконавцем. Будь-яка самостійна робота не може бути виконана без самоконтролю. Учні повинні проводити самоконтроль на різних етапах виконання самостійної роботи на уроках і вдома.

Включені в зміст самоконтролю контрольо-оцінна і регулювальна функції відносяться не тільки до процесу і результату виконуваної роботи, але і до її планування. До структурних елементів самоконтролю Н. Д. Льовітов відносить:

- 1) увага до результатів своєї роботи, її умов, прийомів;
- 2) спостереження за ходом роботи, за її показниками: швидкість, точність вживаних прийомів і т.д;
- 3) розумові операції: перш за все аналіз результатів спостереження, встановлення причинної залежності наявних недоліків від зовнішніх умов і від самої людини;

4) точна і своєчасна реакція на помічені недоліки в роботі, що виражається в їх виправленні.

Таким чином, одним з елементів самоконтролю є удосконалення виконавцем своєї діяльності, участь його в вирішенні творчих завдань [1, с. 7].

Міра узагальнення дійсності є одним з найважливіших параметрів самоконтролю, відпрацювання якого необхідне для отримання повноцінної розумової дії. Тому навчати контролювати себе слід починати ще в дорічковий період, використовуючи наступні завдання:

Перевір, чи правильно змальований візерунок (чи правильно змальоване положення фігур на шахівниці).

Знайди такий самий малюнок.

Що неправильно намальоване на малюнку ?

Пізніше можна включати в роботу завдання з цифрами і буквами:

Перевір, чи однакові цифри викреслені на картці і на зразку.

Знайди цифру (букву) серед багатьох, зображених безладно.

Далі при вивченні математики можна використовувати різноманітні прийоми формування самоконтролю, які можна класифікувати таким чином:

- співставлення із зразком;
- повторний розв'язок задачі;
- розв'язок зворотної задачі;
- перевірка одержаних результатів за умовою задачі;
- розв'язок задачі різними способами;
- моделювання;
- прикидка шуканих результатів;
- перевірка в окремому випадку;
- випробовування одержуваних результатів по непрямим параметрах.

Слід зазначити, що під словом «задача» маються на увазі не тільки текстові задачі, але і інші види математичних завдань [1, с. 11–12].

Таким чином, навчання самоконтролю повинні знайти місце як при поясненні нового матеріалу, так і при його закріпленні. Це буде повідомляти про процес формування знань, умінь і навичок. Щоб була високою ефективність роботи, слід добитися, щоб самоконтроль був усвідомленим, міцним, безпомилковим. Крім того, навичка самоконтролю, що прищеплюється учням в процесі вивчення математики в школі, безумовно стане в нагоді й надалі в їхній трудовій діяльності і в науковій творчості.

Список використаних джерел:

1. Попржук О. М. Формування самоконтролю на уроках математики за системою розвивального навчання Д. Б. Ельконіна – В. В. Давидова в початкових класах // О. М. Попржук. Посібник для вчителів початкових класів. – Нетішин